

Burgerschap

Dalton Kindcentrum de Wereldweide WEZEP

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Onze schoolgegevens	4
2 De context	6
2.1 De wet Burgerschap	6
2.2 De definitieve conceptkerndoelen (september 2024)	8
2.3 Het onderzoekskader 1 augustus 2025	11
3 Onze school	12
3.1 Kenmerken van onze school	12
3.2 Risico's	12
3.3 Kennis van diversiteit	12
4 Ons schoolconcept	14
4.1 Algemeen	14
4.2 Missie	14
4.3 Kernwaarden	14
4.4 Basiswaarden	15
4.5 Visie	15
4.6 Onze doelen voor Burgerschap	17
4.7 Sociale en maatschappelijke competenties	19
5 Uitwerking doelen	21
5.1 Sociale ontwikkeling	21
5.2 Participatief burgerschap	21
5.3 Digitaal burgerschap	22
5.4 Identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit	23
6 Ons aanbod en onze aanpak	25
6.1 Ons schoolcurriculum [Variant-1]	25
6.2 Toetsing en afsluiting [Variant-1]	26
7 Zorg voor kwaliteit	28
7.1 Algemeen	28
7.2 Kwaliteitszorg	28
7.3 Monitoring Burgerschap	29
7.4 Ijkkpunten voor goed burgerschapsonderwijs	29
7.5 Monitoring op groepsniveau	30
8 Taakverdeling	31
8.1 Organisatie (wie doet wat)	31
9 Uitwerking van ons curriculum	32
9.1 Inleiding	32
9.2 Onze lessen burgerschapsonderwijs	32

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Wat zijn basisvaardigheden burgerschap?

Basisvaardigheden burgerschap zijn sociale en maatschappelijke vaardigheden die leerlingen helpen om actief deel te kunnen nemen aan de samenleving. Het gaat om het verwerven van kennis en vaardigheden en het toepassen van die kennis en vaardigheden in het leven van alledag.

Sinds 2021 is er een nieuwe wet van kracht. Volgens deze wet moeten scholen actief burgerschap en sociale cohesie bevorderen. Alle leerlingen in het funderend onderwijs moeten leren over de basiswaarden van de Nederlandse rechtsstaat en democratie, zoals vrijheid, gelijkheid en solidariteit.

Burgerschap veronderstelt kennis over het functioneren van de Nederlandse democratie en de daarbij behorende waarden. Naast het bijbrengen van deze kennis is het ook belangrijk dat scholen, vanuit hun eigen levensbeschouwelijke en/of pedagogische visie, leerlingen helpen bij het opdoen van ervaringen met betrekking tot de diverse en democratische samenleving.

De school is een oefenplaats waar leerlingen ontdekken dat samenleven zich op allerlei niveaus en in allerlei gemeenschappen afspeelt: fysiek en digitaal, lokaal, nationaal en mondiaal. Zo leren leerlingen hoe zij zich verhouden tot mensen met andere opvattingen dan zij en hoe op een respectvolle wijze kan worden omgegaan met verschillen tussen mensen. Door te reflecteren op wat hen drijft als persoon en wat hun normen en waarden zijn, verkennen leerlingen hoe ze zelf willen en kunnen bijdragen aan de samenleving.

Kenmerken van het leergebied burgerschap

In een samenleving waarin maatschappelijke en duurzaamheidsvraagstukken, diversiteit, digitalisering en globalisering een grote rol spelen, is goed burgerschapsonderwijs belangrijk. Die samenleving is in Nederland ingericht als een democratische rechtsstaat en kent in brede zin een diverse samenstelling, waarin ruimte is voor verschillende opvattingen, overtuigingen en achtergronden. Basiswaarden van de democratische rechtsstaat – vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit – vormen belangrijke fundamenten voor het samenleven. Democratische en maatschappelijke betrokkenheid van burgers zijn van groot belang voor het functioneren van de democratische rechtsstaat.

Het leergebied burgerschap stimuleert de brede vorming van leerlingen, zodat ze zich kunnen ontwikkelen tot verantwoordelijke en kritisch denkende burgers. Het biedt kennis, vaardigheden en ervaringen waarmee leerlingen ontdekken hoe ze kunnen bijdragen aan de democratische en diverse samenleving en die mede vormgeven. De school is een oefenplaats waar leerlingen ervaringen opdoen, als individu en in relatie tot anderen. Leerlingen leren niet alleen de ander beter begrijpen, maar ook zichzelf. Tegelijkertijd doen leerlingen ook buiten de school ervaringen op die invloed hebben op hun waarden, standpunten en overtuigingen. De school biedt een veilige omgeving om hierover met elkaar in gesprek te gaan, naar elkaar te luisteren en hierop te reflecteren. Gedeelde waarden, zoals basiswaarden van de democratische rechtsstaat, en ervaringen met maatschappelijke en democratische betrokkenheid vormen zo een fundament voor Burgerschap hun bijdrage aan de samenleving, nu en in de toekomst.

Burgerschapsplan Dalton Kindcentrum de Wereldweide

In de wet staat dat kinderen en jongeren kennis moeten vergaren van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Daar horen thema's bij zoals gelijke behandeling, het verbod op discriminatie en vrijheid van meningsuiting. Ook de schoolcultuur moet in overeenstemming zijn met deze waarden.

Niet in alle gezinnen is het vanzelfsprekend dat kinderen kennis en respect meekrijgen voor de basiswaarden van de Nederlandse samenleving. Voor onze daltonschool ligt hier een belangrijke opdracht. Vanuit onze visie op onderwijs en de daltonkernwaarden – zelfstandigheid, samenwerken, effectiviteit, verantwoordelijkheid en reflecteren – werken wij bewust en planmatig aan burgerschap.

Waarom burgerschapsonderwijs?

Burgerschap gaat in de kern over de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar actief aan bij te dragen. Gelet op de wet en de standaard OP0 (Inspectie van het Onderwijs, 2023) zijn we verplicht om actief burgerschap, sociale cohesie en sociale integratie op een doelgerichte en samenhangende wijze te bevorderen.

Het is niet vanzelfsprekend dat burgerschapsonderwijs in alle scholen een duidelijke positie heeft. Vaak is het fragmentarisch of niet herkenbaar aanwezig. Wij willen dit voorkomen en maken daarom bewuste keuzes. Burgerschap vraagt om effectief beleid en een gestructureerde aanpak die zichtbaar is in ons onderwijs en onze schoolcultuur.

Onze aanpak

In dit onderwijsplan laten we zien hoe we vanuit de context van de school en onze visie komen tot doelen voor actief burgerschap. Deze doelen zijn uitgewerkt in een leerlijn gekoppeld aan ons daltononderwijs, waardoor de samenhang zichtbaar wordt en we ook helder krijgen waar nog verbetering wenselijk is.

We onderscheiden zeven doelen voor burgerschap. Deze zijn in dit beleidsstuk nader uitgewerkt en opgenomen in een leerplan (curriculum). Zo bieden we een gezamenlijk concept over wat burgerschap inhoudt en een raamwerk om concreet invulling te geven aan burgerschapsonderwijs.

Evaluatie en borging

Tot slot laten we zien hoe we ons burgerschapsonderwijs evalueren en volgen. Op die manier waarborgen we dat de wettelijke opdracht, onze eigen visie en de dagelijkse praktijk in balans blijven en dat we samen met onze kinderen bouwen aan de toekomst.

1.2 Onze schoolgegevens

Dalton Kindcentrum De Wereldweide: Vanuit de Wereldweide, de wijde wereld in!

Ons fundament

Als Dalton Kindcentrum vormen de kernwaarden van het Dalton onderwijs -zelfstandig werken, samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, effectief werken en reflecteren- een stevig fundament onder onze school. De wereld verandert snel en we weten nog niet voor welke beroepen we kinderen voorbereiden. Het leren volgens het Daltononderwijs zorgt ervoor dat kinderen kennis opdoen én vaardigheden ontwikkelen die hen voorbereiden op de toekomst, zoals flexibiliteit, creativiteit en zelfstandig denken.

Dit gebeurt binnen een gemeenschap waarin samenwerken centraal staat, waarin iedereen verantwoordelijkheid neemt en waarin we samen reflecteren op ons handelen. Zo is onze school een veilige omgeving waarin kinderen de ruimte voelen om zichzelf te zijn en zich op hun eigen manier te ontwikkelen. We bereiden hen niet alleen voor op een loopbaan, maar vooral op een betekenisvol leven als zelfstandig, verantwoordelijk, betrokken en veerkrachtig individu.

Onderwijs dat werkt voor elk kind

Elk kind kan zelfstandig en betekenisvol leren binnen een gemeenschap waarin samenwerking en verantwoordelijkheid centraal staan. Onze leeraanpak combineert effectief werken met samenwerken, reflecteren en leren door te doen. Zo doen kinderen niet alleen nieuwe kennis op, maar leren ze deze ook praktisch toepassen. Door slim gebruik te maken van technologie combineren we fysiek en online leren. Zo ondersteunen we samenwerking én houden we ruimte voor individuele ontwikkeling, zodat ieder kind op zijn eigen manier aan leerdoelen kan werken. Dit maakt ons onderwijs waardevol en toekomstbestendig.

Onze onderwijsprincipes

Om onze visie op leren tot leven te brengen, hanteren we drie belangrijke principes: collaboratief leren, reflecteren en feedback geven en ontvangen en Leren door doen.

Ons onderwijs is gericht op het begeleiden van kinderen in een leerproces dat aansluit bij hun

leefwereld en behoeften. We geloven dat leren impact heeft als het relevant is voor de interesses en ervaringen van het kind. Onze focus daarom ligt niet alleen op kennisoverdracht, maar vooral op het stimuleren van intrinsieke motivatie om te leren en groeien. Onze leerkrachten zijn daarbij begeleiders die de verbinding maken tussen de schoolse kennis en de leefwereld van het kind.

Onze drie principes:

1. Collaboratief Leren

Leren gaat beter en dieper wanneer kinderen samenwerken en met en van elkaar leren. Door samenwerking leren onze leerlingen om samen te denken, te reflecteren en oplossingen te zoeken, wat hen ook helpt hun sociale vaardigheden te ontwikkelen.

2. Reflectie en Feedback

Reflectie en feedback zijn onmisbare instrumenten binnen ons onderwijs. Reflectie geeft onze leerlingen de ruimte om stil te staan bij wat ze leren en hoe ze dat leren. Feedback helpt hen verder in hun proces door hun voortgang en ontwikkeling te evalueren en de stappen die ze verder willen zetten inzichtelijk te maken.

3. Leren door Doen

Leren is een actief proces dat vraagt om praktische toepassing en betrokkenheid. Onze leerlingen leren door te experimenteren, ervaringen op te doen en hun opgedane kennis in een betekenisvolle context toe te passen. Dit zorgt voor een blijvende, diepgaande leerervaring die direct relevant is voor hun dagelijkse leven.

Gegevens van de school	
Instellingscode	03EH
Schoolnaam	Dalton Kindcentrum de Wereldweide
Directeur	Natasja Meulenkamp
Adres	Clematisstraat 10
Postcode + Plaats	8091 VK WEZEP
E-mailadres	dewereldweide@stichtingproo.nl
Telefoonnummer	0383761855
Website	www.dewereldweide.nl

2 De context

2.1 De wet Burgerschap

Vanaf 1 augustus 2021 gelden nieuwe wettelijke eisen voor bevordering van burgerschap in het (speciaal) basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Deze wettelijke opdracht om 'actief burgerschap in sociale cohesie' te bevorderen, verduidelijkt de burgerschapsopdracht uit 2006.

Wettelijke eisen en onderwijsvrijheid

De wettelijke burgerschapsopdracht onderstreept dat bevordering van burgerschap en sociale cohesie een taak is die om gerichte aandacht van scholen vraagt. Scholen hebben veel ruimte om zelf te bepalen hoe ze hun burgerschapsonderwijs willen inrichten. Vrijheid van onderwijs is ook hier een belangrijk uitgangspunt.

De inspectie houdt toezicht op naleving van de wet. Die wet bevat minimeisen waaraan iedere school moet voldoen. Verder kan het burgerschapsonderwijs ingevuld worden op een manier die past bij de missie van de school of instelling. Scholen en instellingen kunnen daardoor rekening houden met wat leerlingen of studenten nodig hebben en met wensen van ouders en de omgeving. En ze kunnen in hun burgerschapsonderwijs aansluiten bij hun levensbeschouwelijke visie en ideeën over onderwijs en leren.

Eisen van deugdelijkheid

De opdracht tot bevordering van burgerschap is een zogenaamde deugdelijkheidseis. Daarbij is sprake van een inspanningsverplichting, die besturen vraagt alles te doen wat nodig is om de opdracht tot bevordering van burgerschap te realiseren, zodanig dat het onderwijs op de school aan de wettelijke eisen voldoet. De wettelijke bepalingen moeten dus op school in de praktijk worden gebracht en zichtbaar zijn.

Centrale elementen van burgerschapsonderwijs

In het primair, voortgezet en speciaal onderwijs vraagt de wet aandacht voor drie invalshoeken:

1. de minimale inhoud die aandacht moet krijgen
2. enkele onderwijskundige uitgangspunten voor de manier waarop die aspecten aan bod komen
3. eisen aan de omgeving waarin burgerschapsonderwijs gegeven wordt.

1. Inhoud: basiswaarden en sociale & maatschappelijke competenties

Het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en het (op school) handelen vanuit deze waarden is een belangrijke wettelijke eis. Dat basiswaarden bevorderd moeten worden, impliceert dat andere uitingen van de school daarmee niet in strijd mogen zijn. De basiswaarden van de democratische rechtsstaat zijn, zoals de wet aangeeft, vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. De basiswaarde vrijheid wordt bevorderd door aandacht voor vrijheid van meningsuiting en autonomie. Gelijkwaardigheid wordt bevorderd in de vorm van het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie. Solidariteit wordt bevorderd door verdraagzaamheid, begrip en verantwoordelijkheidsbesef en het afwijzen van onverdraagzaamheid. Daarnaast moet het onderwijs aandacht geven aan het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die nodig zijn om deel te kunnen nemen aan democratische Nederlandse samenleving. Het gaat daarbij om de sociale en maatschappelijke competenties zoals de school die kiest, en om de kerndoelen op het sociale en maatschappelijke domein die in de verschillende sectoren van toepassing zijn.

2. Onderwijskundige uitgangspunten: doelgericht, samenhangend, herkenbaar en inzicht in Burgerschap resultaten

De wet stelt ook eisen aan de manier waarop het onderwijsaanbod moet worden georganiseerd: Het burgerschapsonderwijs moet doelgericht zijn. Dat betekent dat concrete leerdoelen nodig zijn, waarin zichtbaar is welke competenties de school met het onderwijs nastreeft.

Het burgerschapsonderwijs moet samenhangend zijn. Dat betekent dat er een logische opbouw is, waarin de verschillende onderdelen in samenhang worden aangeboden.

De eis dat het burgerschapsonderwijs herkenbaar moet zijn, betekent dat het onderwijsaanbod zoals de school dat zegt te willen geven zichtbaar is in de praktijk. Dat het onderwijs doelgericht moet zijn,

betekent ook dat inzicht nodig is in de resultaten van het onderwijs. Dat betekent dat van scholen wordt gevraagd de leerresultaten voor burgerschap in kaart te brengen, zodat kan worden nagegaan of de leerdoelen worden gerealiseerd.

Welke doelen een school kiest en hoe het aanbod wordt ingericht en in de praktijk gebracht wordt, is aan de school. Het is in elk geval nodig dat de wettelijk vastgelegde inhoud (basiswaarden en sociale en maatschappelijke competenties) onderdeel is van de uitwerking van de school.

3. Schoolklimaat: oefenplaats in overeenstemming met basiswaarden

Ook de omgeving waarin burgerschapsonderwijs gegeven wordt, doet er toe.

Daarbij gelden drie elementen:

1. De schoolcultuur moet in overeenstemming zijn met de basiswaarden.
2. De omgeving moet leerlingen stimuleren om met de basiswaarden te oefenen en die in de praktijk te brengen.
3. Het klimaat op school moet zo zijn dat iedereen zich veilig en geaccepteerd voelt.

Wat is de letterlijke wetstekst?

Artikel 8, derde lid, van de Wet op het primair onderwijs is per augustus 2021:

3. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

- a) Het bijbrengen van respect voor en kennis van basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;
- b) het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de Nederlandse democratische samenleving; en
- c) het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

3a. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

Wat wordt bedoeld met 'actief burgerschap' en 'sociale cohesie'?

Actief burgerschap is de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de Nederlandse samenleving en daaraan een actieve bijdrage te leveren. Sociale cohesie legt de nadruk op gelijkwaardigheid en gedeelde waarden ongeacht ieders achtergrond. Het gaat om het leren samenleven met elkaar. Dat alle burgers deelnemen aan de maatschappij en bekend zijn met en betrokken bij uitingen van de Nederlandse cultuur in haar verscheidenheid.

Voor **Dalton Kindcentrum de Wereldweide** betekent dit dat wij onze eigen visie en doelen formuleren, deze koppelen aan onze daltonkernwaarden en vertalen in een samenhangend curriculum. Ons burgerschapsonderwijs moet concreet laten zien:

- wat kinderen leren,
- hoe wij dit aanbieden,
- hoe wij evalueren en borgen.

De wet benadrukt daarbij zowel kennis en inzicht (bijvoorbeeld over democratie en rechtsstaat) als vaardigheden en houding (zoals samenwerken, respectvol omgaan met verschillen en verantwoordelijkheid dragen).

De wettelijke opdracht

De wettelijke burgerschapsopdracht bestaat uit drie kerntaken:

1. Actief burgerschap en sociale cohesie bevorderen op een doelgerichte en samenhangende wijze.
2. Kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat ontwikkelen: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.
3. Sociale en maatschappelijke competenties bij kinderen ontwikkelen, zodat zij leren meedoen en bijdragen aan de pluriforme samenleving.

Daarnaast moet de school zorgen voor een schoolcultuur die deze basiswaarden weerspiegelt en een veilige omgeving waar kinderen en personeel zich geaccepteerd weten. De school moet een oefenplaats zijn waar kinderen daadwerkelijk oefenen met deze waarden.

Voor ons kindcentrum betekent dit dat burgerschap niet alleen in lessen zichtbaar moet zijn, maar ook in de manier waarop we samenleven, keuzes maken en omgaan met diversiteit.

2.2 De definitieve conceptkerndoelen (september 2024)

In onderstaand overzicht zijn de inhoud van de kerndoelen voor po en onderbouw vo afzonderlijk genummerd. De kerndoelen die inhoudelijk samenhangen staan op dezelfde hoogte. Zo wordt een belangrijk deel van de doorlopende leerlijn zichtbaar.

Overzicht van kerndoelen burgerschap			
Primair onderwijs Speciaal onderwijs		Voortgezet onderwijs Voortgezet speciaal onderwijs	
Domein: democratische oefenplaats			
19	De school geeft vorm aan de democratische oefenplaats A. Sociale en maatschappelijke competenties	18	De school geeft vorm aan de democratische oefenplaats A. Sociale en maatschappelijke competenties
Domein: samenleven in een democratische rechtsstaat			
20	De leerling leert over samenleven in een democratische rechtsstaat A. Basiswaarden van de democratische rechtsstaat B. Diversiteit in de samenleving	19	De leerling leert over samenleven in een democratische rechtsstaat A. Basiswaarden van de democratische rechtsstaat B. Diversiteit in de samenleving
Domein: vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid			
21	De leerling doet ervaringen op met democratische en maatschappelijke betrokkenheid A. Democratische betrokkenheid B. Maatschappelijke betrokkenheid	20	De leerling doet ervaringen op met democratische en maatschappelijke betrokkenheid A. Democratische betrokkenheid B. Maatschappelijke betrokkenheid

Domein: democratische oefenplaats

Kerndoel 19		
De school geeft vorm aan de democratische oefenplaats.		
Doelzin:		Het gaat hierbij om:
A	De school stimuleert sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen.	• aanbieden van kennis en vaardigheden ten aanzien van basiswaarden van de democratische rechtsstaat en de diverse samenleving, gericht op respectvolle omgang; • stimuleren van sociale vaardigheden en kritische denkvaardigheden; • stimuleren van respectvolle communicatie, offline en online; • aanbieden van activiteiten die sociale cohesie en actief burgerschap stimuleren.

Domein: samenleven in een democratische rechtsstaat

Kerndoel 20		
De leerling leert over samenleven in een democratische rechtsstaat.		
Doelzin:		Het gaat hierbij om:
A	De leerling redeneert over het belang van basiswaarden van de democratische rechtsstaat.	• beschrijven van de betekenis van basiswaarden van de democratische rechtsstaat: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit; • beschrijven hoe de Grondwet, kinder- en mensenrechten basiswaarden van de democratische rechtsstaat mogelijk maken; • redeneren over hoe vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit met elkaar op gespannen voet kunnen staan; • ervaringen opdoen met het voeren van dialogen, omgaan met conflicten en gelijkwaardige behandeling; • herkennen en benoemen hoe basiswaarden van de democratische rechtsstaat een rol spelen in de samenleving en het eigen leven.

B	De leerling verkent hoe die kan omgaan met diversiteit in de samenleving.	• beschrijven van aspecten van diversiteit: godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap en seksuele gerichtheid; • verkennen van de eigen identiteit ten aanzien van aspecten van diversiteit; • herkennen en benoemen van stereotypering, discriminatie en uitsluiting; • benoemen van het belang dat mensen elkaar gelijkwaardig behandelen; • ervaringen opdoen met het omgaan met verschillende perspectieven en ervaringen van anderen, overeenkomsten en verschillen, oordeel uitstellen, omgaan met mogelijkheden en gedrag van anderen.
---	---	--

Domein: vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid.

Kerdoel 21		
De leerling doet ervaringen op met democratische en maatschappelijke betrokkenheid.		
Doelzin:		Het gaat hierbij om:
A	De leerling verkent mogelijkheden om democratisch te handelen.	• beschrijven hoe je door middel van inspraak, verkiezingen en vertegenwoordiging invloed kunt uitoefenen; • ervaringen opdoen met inspraak en besluitvorming; • ervaringen opdoen met het uitdrukken van eigen standpunten, luisteren naar argumenten van anderen, compromissen sluiten en omgaan met de uitkomsten van besluitvormingsprocessen; • benoemen welke bijdrage de leerling zelf levert aan democratisch handelen.

B	De leerling verkent mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.	• benoemen van taken, rollen, rechten en plichten van jezelf en anderen in de samenleving; • onderzoeken van maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties en de middelen die zij aanwenden om bij te dragen aan de samenleving of veranderingen in de samenleving teweeg te brengen; • verkennen van actuele, maatschappelijke en duurzaamheidsvraagstukken; • ervaringen opdoen met verantwoordelijkheid nemen voor en bijdragen aan het welzijn van anderen; • verkennen van mogelijkheden om vanuit eigen idealen bij te dragen aan de samenleving, nu en in de toekomst.
---	--	---

2.3 Het onderzoekskader 1 augustus 2025

Vanaf 1 augustus 2025 beoordeelt de inspectie de standaard Basisvaardigheden (OP0) bij de kwaliteitsonderzoeken in het primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs en het mbo.

De standaard Basisvaardigheden (OP0)

De standaard Basisvaardigheden (OP0) is per 1 augustus 2023 opgenomen in het onderzoekskader. Hiermee wil de inspectie beter toezicht houden op het aanbod in de basisvaardigheden om bij te dragen aan de verbetering van resultaten van leerlingen en mbo-studenten. De basisvaardigheden bestaan uit Nederlandse taal, rekenen-wiskunde en burgerschap.

Met de standaard beoordeelt de inspectie of de school, afdeling in het voortgezet onderwijs of mbo-opleiding een doelgericht en samenhangend curriculum voor de basisvaardigheden heeft. Ze vraagt de scholen welke keuzes ze maken in het geplande curriculum, afgestemd op hun leerlingen- of studentenpopulatie. Daarnaast kijkt de inspectie of die keuzes ook terug te zien zijn in de onderwijspraktijk (het uitgevoerde curriculum).

De beoordeling van de standaard

De inspectie onderzoekt de standaard bij ieder kwaliteitsonderzoek, dus zowel bij steekproefonderzoeken als onderzoeken naar aanleiding van risico. Ze beoordeelt de standaard als Onvoldoende als het curriculum in 2 of 3 van de basisvaardigheden onvoldoende blijkt te zijn. Als het curriculum in 1 van de 3 basisvaardigheden onvoldoende is, geeft de inspectie wel een herstelopdracht, maar beoordeelt ze niet de hele standaard als Onvoldoende.

3 Onze school

3.1 Kenmerken van onze school

Kenmerken van Dalton Kindcentrum de Wereldweide

De Wereldweide is een **wereldse school in een dorp aan de rand van de Veluwe**, met een kindpopulatie die een brede afspiegeling vormt van de maatschappij. We zien diversiteit op sociaal-economisch én cultureel gebied. Dat maakt onze school rijk en leerzaam, maar stelt ons ook voor uitdagingen in de vorming van burgerschap.

Kinderen

Onze kinderen verschillen in culturele achtergrond, thuissituatie en cognitieve mogelijkheden. Een deel van hen groeit op in een **taalarme omgeving** of spreekt thuis een andere taal (NT2). Hierdoor is de beheersing van het Nederlands voor sommige kinderen een aandachtspunt. Goed taalonderwijs is voor ons essentieel, omdat taal de basis vormt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving.

Daarnaast merken we dat sommige kinderen **in twee werelden leven**: thuis gelden andere normen en waarden dan op school. Dit vraagt van ons dat we heldere regels en afspraken hanteren, zodat de school een duidelijke en veilige plek biedt.

Ouders

Relatief veel ouders zijn hoogopgeleid, maar er is ook een groep gezinnen die te maken heeft met **armoede of complexe thuissituaties**, zoals echtscheidingen. Dit vergroot het belang van een sterke samenwerking tussen school en ouders.

Omgeving

De school staat midden in een woonwijk met sociale woningbouw. Er wonen relatief weinig gezinnen, waardoor de school een belangrijke plek is voor kinderen om samen te leren, te spelen en te groeien.

Pedagogisch uitgangspunt

Wij gaan uit van het principe dat verschillen er mogen zijn. We beschikken als team over kennis en afspraken om zorgvuldig met diversiteit om te gaan en de kloof tussen thuis en school te verkleinen. Onze school moet voor alle kinderen een veilige basis zijn, waar zij zichzelf kunnen zijn en leren samenleven met anderen.

3.2 Risico's

3.3 Kennis van diversiteit

Burgerschapsvisie Dalton Kindcentrum de Wereldweide

Op De Wereldweide zien we burgerschap als een natuurlijk onderdeel van ons daltononderwijs. Door open te staan voor diversiteit leren kinderen zichzelf beter kennen én de wereld om hen heen. Een veilig klimaat en het zien van verschillende perspectieven zijn voorwaarden om je eigen mening te leren vormen.

We leren kinderen dat je het niet altijd met elkaar eens hoeft te zijn, maar dat je je wel in de ander kunt verplaatsen. Zo ontwikkelen kinderen begrip, respect en dialoogvaardigheden. Kritisch durven zijn is belangrijk in onze democratie en samenleving, maar altijd met behoud van respect voor de ander. In ons kindcentrum krijgt ieder kind de ruimte om zijn eigen identiteit te ontwikkelen en stevig in de maatschappij te staan. Daarbij werken we vanuit onze daltonkernwaarden:

- Zelfstandigheid: een eigen mening vormen en keuzes durven maken.
- Samenwerken: leren met en van elkaar, ook wanneer er verschillen zijn.
- Verantwoordelijkheid: zorg dragen voor jezelf, de groep, de school en de wereld.
- Effectiviteit: doelgericht handelen, kritisch denken en bewust omgaan met tijd en middelen.
- Reflecteren: leren kijken naar jezelf, je gedrag en je rol in de samenleving.

Early Bird (VVTO)

Als Early Bird-school (VVTO) voegen wij een internationale dimensie toe. Engels vanaf groep 1 vergroot de wereld van onze kinderen: zij leren niet alleen een taal, maar ook omgaan met andere culturen en perspectieven. Daarmee dragen wij bij aan de vorming van wereldburgers.

Kanjertraining

De Kanjertraining is een vast onderdeel van ons pedagogisch klimaat. Deze training geeft kinderen handvatten om respectvol met elkaar om te gaan, elkaar te vertrouwen en verantwoordelijkheid te nemen voor hun gedrag. Kinderen leren zichzelf en de ander positief te zien. Daarmee draagt de Kanjertraining direct bij aan burgerschapsvorming, sociale veiligheid en een sterke groepscultuur.

Gezonde School

Als Gezonde School besteden wij structureel aandacht aan de lichamelijke en mentale gezondheid van onze kinderen. Gezondheid is een belangrijk aspect van burgerschap: goed zorgen voor jezelf én voor elkaar. Kinderen leren bewust keuzes maken op het gebied van voeding, beweging en welzijn. Dit sluit aan bij onze visie dat burgerschap gaat over het nemen van verantwoordelijkheid, niet alleen in de samenleving maar ook voor je eigen leefstijl.

Conclusie

Onze visie op burgerschap is verweven met wie wij zijn: een Dalton Kindcentrum, met Early Bird-onderwijs, Kanjertraining en Gezonde School als pijlers. Zo bereiden wij kinderen voor op een toekomst waarin zij hun plek innemen als zelfstandige, verantwoordelijke en open burgers – lokaal én wereldwijd.

Vanuit de Wereldweide de wijde wereld in, waar werelden samenkomen, ieder kind zichzelf mag zijn en we samen bouwen aan de toekomst.

4 Ons schoolconcept

4.1 Algemeen

In onze diverse samenleving is er ruimte voor verschil. Met burgerschapsonderwijs wordt een gezamenlijke basis gelegd voor gemeenschappelijke, democratische waarden. Zo bereiden we leerlingen voor om actief deel te nemen aan de samenleving. Het is aan de school om burgerschapsonderwijs vorm te geven vanuit de eigen visie en context.

Bij de ontwikkeling van goed burgerschapsonderwijs spelen kaders, visie en doelen een belangrijke rol. In dit hoofdstuk worden de onderdelen uitgewerkt, toegespitst op onze school en onze leerlingenpopulatie.

We beschrijven ons doelgericht en samenhangend burgerschapsonderwijs aan de hand van vier thema's: visievorming, sociale en maatschappelijke doelen, samenhangend aanbod en een doorlopende leerlijn, volgen van de leerlingen.

Burgerschap levert een bijdrage aan **kwalificatie**, doordat leerlingen belangrijke kennis en vaardigheden verwerven op gebied van democratie en de diverse samenleving. Leerlingen doen ervaringen op en oefenen in dagelijkse situaties: thuis, op school en buiten school. Deze ervaringen nemen ze mee in hun werk en thuissituatie en alle andere maatschappelijke rollen die ze nu en later in hun leven vervullen.

Burgerschap draagt bij aan **socialisatie** doordat leerlingen leren respectvol met elkaar om te gaan in een diverse samenleving en inzicht krijgen in democratische basiswaarden, gewoonten en gebruiken. Ze doen ook ervaringen op met verschillende vormen van democratische en maatschappelijke betrokkenheid. Door hen te laten oefenen met democratisch handelen, sociale interactie en het open staan voor verschillende perspectieven, leren ze omgaan met diversiteit en maken ze actief deel uit van de school als democratische oefenplaats.

Burgerschap draagt bij aan de **persoonsvorming** van leerlingen. Door de eigen identiteit en de diverse samenleving te verkennen, ontwikkelen leerlingen hoe ze zich kunnen verhouden tot hun afkomst en kunnen omgaan met verschillende groepen in de samenleving. Ze verkennen eigen waarden en persoonlijke keuzes over hoe ze willen bijdragen aan de diverse en democratische samenleving, passend bij hun mogelijkheden.

4.2 Missie

Burgerschapsonderwijs begint vanuit de overtuiging dat alle leerlingen, passend bij hun mogelijkheden, als burger actief kunnen deelnemen aan de samenleving. Onze school draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen tot democratische burgers die zich staande kunnen houden in, en een actieve bijdrage willen leveren aan onze pluriforme samenleving.

4.3 Kernwaarden

Kernwaarden Aurora basisonderwijs: vrijheid, relatie, diversiteit

Onze deuren staan wagenwijd open; voor ons doet iedereen er volledig toe. Hier voel je je welkom en thuis, ongeacht achtergrond, geloof of overtuigingen.

Aurora basisonderwijs is openbaar onderwijs met een algemeen toegankelijk karakter. Onze scholen staan open voor iedereen, we zijn samenwerkingsgericht op alle lagen binnen onze organisatie. Onze kernwaarden weerspiegelen dan ook sterk die algemene toegankelijkheid en onze nauwe verbinding met de diversiteit van de wereld om ons heen:

Vrijheid: hier mag je jezelf zijn

Je vrij en veilig voelen om jezelf te kunnen zijn, te weten wie je bent, is cruciaal om je eigen toekomst vorm te kunnen geven en van betekenis te kunnen zijn. Leerlingen krijgen op onze scholen de ruimte om zichzelf te zijn en eigen keuzes te maken. We zien de school als oefenplaats, een veilige plek om te leren en om kennis te maken met wereld om hen heen.

We ondersteunen onze leerlingen in zelfstandig en kritisch denken. En we geven ze mee dat vrijheid ook betekent dat je verantwoordelijkheid neemt voor je gedrag, voor je keuzes en voor je leerproces.

Relatie: Samen en verbonden

Elke leerling, ouder, en medewerker is onderdeel van onze gemeenschap. Veiligheid, vriendschap en vertrouwen zijn pijlers in ons leer- en werkklimaat. Het zijn belangrijke pedagogische voorwaarden voor geluk en voor de groei van onze leerlingen.

Onze algemeen toegankelijke, openbare scholen zijn bij uitstek ontmoetingsplaatsen waar onderwijs en leven samen komen. Samen met onze partners (opvang, zorg, sport, collega-scholen) vormen we een gemeenschap om onze kinderen. We maken gebruik van elkaars talenten, specialismen om rijke leer- en leefomgevingen te creëren. De driehoek kind-ouder-school staat daarin centraal.

Diversiteit: gelijkwaardigheid als basis

Diversiteit in onze scholen, tussen individuen en teams, beschouwen we als een enorme rijkdom en als onze trots. Op Aurorascholen is er ruimte voor het eigen unieke verhaal van elk kind. We delen en vieren verschillende culturele waarden en tradities met elkaar. Door vanuit gelijkwaardigheid met elkaar te praten over onze verschillen, bouwen we aan een positieve en inclusieve omgeving. En door onze leerlingen te leren over tolerantie, respect, empathie, rusten we ze uit met vaardigheden om actief bij te dragen aan een wereld waarin iedereen, ongeacht verschillen die er zijn, samen kan leven.

4.4 Basiswaarden

De basiswaarden van de democratische rechtsstaat hebben, zoals de wetgever aangeeft, betrekking op vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. De basiswaarde vrijheid wordt bevorderd door aandacht voor vrijheid van meningsuiting en autonomie. Gelijkwaardigheid wordt bevorderd in de vorm van het gelijkheidsbeginsel en het afwijzen van discriminatie. Solidariteit wordt bevorderd door verdraagzaamheid, begrip en verantwoordelijkheidsbesef en het afwijzen van onverdraagzaamheid.

Een belangrijk aspect van de wettelijke burgerschapsopdracht is de bevordering van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. De relevante basiswaarden voor het onderwijs zijn vastgelegd in het wettelijke kader. Het gaat om:

- vrijheid van meningsuiting
- het gelijkheidsbeginsel (gelijkwaardigheid)
- begrip voor anderen
- verdraagzaamheid [tolerantie]
- afwijzen van onverdraagzaamheid
- afwijzen van discriminatie
- actieve bevordering van autonomie
- verantwoordelijkheidsbesef

Op onze school besteden we doelgericht [intentioneel] aandacht aan de basiswaarden. Daarnaast komen ze aan bod bij andere lessen wanneer dat nodig en/of nuttig is.

4.5 Visie

Visie Burgerschap Aurora

Bij Aurora geven we onze leerlingen elke dag goed onderwijs. Dit doen we vanuit onze kernwaarden: Vrijheid, Relatie en Diversiteit. Ook in ons burgerschapsonderwijs zijn deze kernwaarden belangrijke pijlers voor de invulling van ons onderwijs.

Wij leiden onze leerlingen op in Vrijheid. Dat betekent dat onze leerlingen een eigen mening mogen vormen en uiten, kritisch mogen zijn en mogen leren over onze democratie. Maar we leren hen ook dat bij deze vrijheid hoort dat je verantwoordelijkheid neemt, voor jezelf, de ander, de omgeving en de wereld. Jouw vrijheid mag ten slotte niet ten koste gaan van de vrijheid van een ander. Daarom is het belangrijk dat je respectvol omgaat met de mensen en de wereld om je heen, zodat ieder mens straks kan leven in vrijheid.

Wij leiden onze leerlingen op vanuit Relatie. Onze school is een mini-samenleving waar we kennis, vaardigheden en houdingen kunnen oefenen. Door onze leerlingen te leren over anderen willen we meer verbondenheid en verdraagzaamheid creëren. Deze verbondenheid is nodig om samen tot leren te komen. Met leerlingen die interesse hebben in elkaar en zorgzaam zijn naar elkaar. Onze medewerkers leggen dit niet alleen uit aan leerlingen, ze leven het ook voor.

Op onze scholen vinden wij onze Diversiteit een kracht! We leren onze leerlingen hier ook graag over. Want hoewel we allemaal verschillend zijn, zijn we ook gelijkwaardig. Van die verschillen kunnen we veel leren! Zo verrijken we ons leven, door ook kennis te maken met gewoontes en gebruiken van anderen. Inclusiviteit is belangrijk, op onze scholen en in onze samenleving. Altijd met respect voor jezelf en de ander. Zo bereiden we onze leerlingen voor op de samenleving van de toekomst, waarbij leerlingen verantwoordelijkheid leren nemen voor zichzelf en voor de wereld om hen heen, om zo de samenleving met elkaar te kunnen versterken.

Hoe zien we het bovengenoemde terug in de scholen van Aurora?

De kernwaarden Vrijheid, Relatie en Diversiteit zijn de pijlers onder ons onderwijs en zijn in elke les te herkennen. De lesgevers zijn op de hoogte van de kernwaarden en gebruiken die in de samenstelling van hun lessen en in de omgang met de leerlingen. Burgerschap is daarmee niet een nieuw vak op de lessentabel, maar geïntegreerd in de verschillende vakken op school. De lesgevers en de leerlingen zijn zich bewust van de doelen van Burgerschap en de 3 kernwaarden en handelen daarnaar of oefenen daarmee. Burgerschap wordt concreet op het moment dat het een onderdeel is van de maatschappij op school.

Burgerschapsvisie Dalton Kindcentrum de Wereldweide

Op De Wereldweide zien we burgerschap als een natuurlijk onderdeel van ons daltononderwijs. Door open te staan voor diversiteit leren kinderen zichzelf beter kennen én de wereld om hen heen. Een veilig klimaat en het zien van verschillende perspectieven zijn voorwaarden om je eigen mening te leren vormen.

We leren kinderen dat je het niet altijd met elkaar eens hoeft te zijn, maar dat je je wel in de ander kunt verplaatsen. Zo ontwikkelen kinderen begrip, respect en dialoogvaardigheden. Kritisch durven zijn is belangrijk in onze democratie en samenleving, maar altijd met behoud van respect voor de ander.

In ons kindcentrum krijgt ieder kind de ruimte om zijn eigen identiteit te ontwikkelen en stevig in de maatschappij te staan. Daarbij werken we vanuit onze daltonkernwaarden:

- Zelfstandigheid: een eigen mening vormen en keuzes durven maken.
- Samenwerken: leren met en van elkaar, ook wanneer er verschillen zijn.
- Verantwoordelijkheid: zorg dragen voor jezelf, de groep, de school en de wereld.
- Effectiviteit: doelgericht handelen, kritisch denken en bewust omgaan met tijd en middelen.
- Reflecteren: leren kijken naar jezelf, je gedrag en je rol in de samenleving.

Early Bird (VVTO)

Als Early Bird-school (VVTO) voegen wij een internationale dimensie toe. Engels vanaf groep 1 vergroot de wereld van onze kinderen: zij leren niet alleen een taal, maar ook omgaan met andere culturen en perspectieven. Daarmee dragen wij bij aan de vorming van wereldburgers.

Kanjertraining

De Kanjertraining is een vast onderdeel van ons pedagogisch klimaat. Deze training geeft kinderen handvatten om respectvol met elkaar om te gaan, elkaar te vertrouwen en verantwoordelijkheid te nemen voor hun gedrag. Kinderen leren zichzelf en de ander positief te zien. Daarmee draagt de Kanjertraining direct bij aan burgerschapsvorming, sociale veiligheid en een sterke groepscultuur.

Gezonde School

Als Gezonde School besteden wij structureel aandacht aan de lichamelijke en mentale gezondheid van onze kinderen. Gezondheid is een belangrijk aspect van burgerschap: goed zorgen voor jezelf én voor

elkaar. Kinderen leren bewust keuzes maken op het gebied van voeding, beweging en welzijn. Dit sluit aan bij onze visie dat burgerschap gaat over het nemen van verantwoordelijkheid, niet alleen in de samenleving maar ook voor je eigen leefstijl.

Conclusie

Onze visie op burgerschap is verweven met wie wij zijn: een Dalton Kindcentrum, met Early Bird-onderwijs, Kanjertraining en Gezonde School als pijlers. Zo bereiden wij kinderen voor op een toekomst waarin zij hun plek innemen als zelfstandige, verantwoordelijke en open burgers – lokaal én wereldwijd.

Vanuit de Wereldweide de wijde wereld in, waar werelden samenkomen, ieder kind zichzelf mag zijn en we samen bouwen aan de toekomst.

4.6 Onze doelen voor Burgerschap

Doelgericht, samenhangend en herkenbaar: stap voor stap

We vertalen de wettelijke opdracht en kerndoelen, vanuit onze eigen schoolvisie op burgerschap, naar concrete leerdoelen die aansluiten bij hun leerlingen en de omgeving waarin zij opgroeien (doelgericht).

Er is een logische opbouw en het is helder welke doelen en activiteiten in welke leerjaren, vakken of leergebieden aan de orde komen (samenhang). Het onderwijs dat onze school op deze manier heeft gepland, wordt ook in de praktijk gebracht (herkenbaar).

Het is belangrijk om dit proces stapsgewijs aan te pakken. We doen dat gestructureerd met behulp van het Stappenplan burgerschap.

Figuur 1: stappenplan doelgericht en samenhangend werken aan burgerschap.

Burgerschap en Daltonkernwaarden bij De Wereldweide

De wettelijke opdracht en onze daltonvisie

Voor ons kindcentrum betekent dit dat wij burgerschapsonderwijs verbinden met onze daltonkernwaarden: zelfstandigheid, samenwerken, effectiviteit, verantwoordelijkheid en reflecteren. Deze waarden zijn de basis van ons onderwijs én sluiten naadloos aan bij de wettelijke burgerschapsopdracht.

1. Actief burgerschap en sociale cohesie

De wet vraagt dat scholen actief burgerschap en sociale cohesie bevorderen.

- Dalton: In onze schoolcultuur oefenen kinderen dagelijks met samenwerken: in groepen, in projecten en in schoolbrede activiteiten. Ze leren dat je samen meer bereikt dan alleen, en dat verschillen juist waardevol zijn.

2. Kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat

Kinderen moeten kennis opdoen van vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.

- Dalton: We stimuleren kinderen om zelfstandig een mening te vormen, maar ook om te reflecteren: hoe verhoudt mijn mening zich tot die van een ander? Zo oefenen ze met vrijheid van meningsuiting en leren ze respectvol omgaan met verschillen.

3. Sociale en maatschappelijke competenties

Kinderen ontwikkelen vaardigheden om volwaardig deel te nemen aan de samenleving.

- Dalton: Door verantwoordelijkheid te nemen in de klas en in de school, leren kinderen dat hun keuzes invloed hebben op de groep. Dit varieert van zorgtaken in de klas tot meedenken in kinderenraad of schoolprojecten.

4. Schoolcultuur en veiligheid

De wet benadrukt dat scholen een veilige en inclusieve omgeving moeten bieden.

- Dalton: Wij werken aan een cultuur waarin reflectie en verantwoordelijkheid hand in hand gaan: kinderen leren nadenken over hun gedrag en rekening houden met anderen. Zo wordt onze school een veilige oefenplaats voor democratie en verdraagzaamheid.

Kerdoelen vertaald naar de Daltonkernwaarden

- Kerndoel 36 (staatsinrichting en rol van de burger)

Kinderen leren hoe democratie werkt en hoe zij zelf invloed hebben.

→ Zelfstandigheid en reflecteren: een eigen mening vormen, maar ook leren hoe besluiten gezamenlijk tot stand komen.

- Kerndoel 37 (respect voor waarden en normen)

Kinderen leren zich te gedragen vanuit algemeen aanvaarde waarden en normen.

→ Samenwerken en verantwoordelijkheid: afspraken maken en nakomen, omgaan met conflicten, zorg dragen voor een veilige groep.

- Kerndoel 38 (geestelijke stromingen, seksualiteit en diversiteit)

Kinderen leren omgaan met diversiteit en respect te tonen.

→ Reflecteren en samenwerken: verschillen onderzoeken, vragen stellen en nieuwsgierig zijn naar anderen.

- Kerndoel 34 (gezondheid)

Kinderen leren zorg te dragen voor hun eigen gezondheid en die van anderen.

→ Verantwoordelijkheid en effectiviteit: bewust keuzes maken en zorgen voor balans tussen werk, rust en bewegen.

- Kerndoel 35 (redzaamheid in sociaal opzicht)

Kinderen leren zich te gedragen als verkeersdeelnemer, consument en burger.

→ Zelfstandigheid en verantwoordelijkheid: oefenen in praktische en maatschappelijke situaties.

- Kerndoel 39 (milieu)

Kinderen leren zorg te dragen voor het milieu.

→ Verantwoordelijkheid en samenwerken: duurzaam handelen in en buiten de school.

- Kerndoel 47 (ruimtelijke inrichting en culturen wereldwijd)

Kinderen vergelijken hun eigen omgeving met andere plekken in de wereld.

→ Reflecteren en effectiviteit: leren verbanden leggen en bewust worden van de eigen plek in een groter geheel.

- Kerndoel 53 (geschiedenis)

Kinderen leren over belangrijke personen en gebeurtenissen in Nederland en de wereld.
→ Reflecteren: lessen uit het verleden verbinden aan het heden en aan hun eigen leven.

Conclusie

Burgerschapsonderwijs is voor ons geen losstaand vak, maar verweven met ons daltononderwijs. Zelfstandigheid, samenwerken, effectiviteit, verantwoordelijkheid en reflecteren zijn voor onze kinderen niet alleen vaardigheden voor school, maar ook bouwstenen om actief, sociaal en democratisch burger te worden.

4.7 Sociale en maatschappelijke competenties

Burgerschap richt zich op de sociale en maatschappelijke vorming van jonge mensen; burgerschap gaat over hoe mensen met elkaar samenleven. Daarom is burgerschapsonderwijs erop gericht dat leerlingen de sociale en maatschappelijke competenties verwerven die daarvoor nodig zijn. Welke competenties dat precies zijn is niet voorgeschreven, omdat dit afhangt van de actualiteit, de context van de school, de leefwereld van de leerlingen en onze eigen opvattingen. Op onze school richten we ons op de volgende competenties:

Sociale competenties [zie de methode]	Maatschappelijke competenties
IK: besef hebben van jezelf	Discussiëren – argumenteren – communicatief vermogen
IK: zelfmanagement	Presenteren en overtuigen
IK: relaties aangaan en onderhouden	Kritisch vermogen – informatieverwerking
IK: samenwerken met anderen	Betrokkenheid en helpend-zijn
DE ANDER: empathie	Integer en moreel handelen
DE ANDER: waarderen van verschillen	Loyaliteit
DE ANDER: conflicten oplossen	Diplomatiek en tactvol zijn
DE ANDER: vrienden maken	Creatief denken
OMGEVING: verantwoordelijkheid	Flexibiliteit – aanpassingsvermogen
OMGEVING: passend gedrag	Omgevingsbewustzijn (gedrag in de publieke ruimte)
	Initiatief nemen – doorzettingsvermogen
	Omgaan met (sociale) media
	Oog voor duurzaamheid

In de toelichting op de concept-kerndoelen wordt ingegaan op de zogenaamde verbindende vaardigheden. Binnen het leergebied Burgerschap vergroten en versterken de leerlingen de volgende vaardigheden:

Leervoorwaardelijke vaardigheden

- Sociaal handelen
- Leren leren
- Samenwerken

Denkvaardigheden

- Analytisch denken
- Kritisch denken
- Creatief denken

Samengestelde vaardigheden

- Onderzoeken

- Ontwerpen
- Loopbaanvaardigheden

5 Uitwerking doelen

5.1 Sociale ontwikkeling

Doelen burgerschap – Dalton Kindcentrum Wereldweide

Sociale ontwikkeling

In ons kindcentrum zien we sociale ontwikkeling als een essentiële basis voor burgerschap. Alleen wanneer kinderen stevig in hun schoenen staan, goed kunnen omgaan met anderen én met hun omgeving, kunnen ze actief bijdragen aan de maatschappij.

Wij richten ons op drie aspecten:

1. **Persoonsvorming** – het ontwikkelen van een eigen identiteit en zelfvertrouwen.
2. **Relationele competenties** – leren samenwerken, omgaan met verschillen en conflicten constructief oplossen.
3. **Omgevingsbewustzijn** – verantwoordelijkheid nemen voor de eigen omgeving en die van anderen.

De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt structureel ondersteund met de **Kanjertraining** en gevolgd via **Kanvas**. Dit wordt besproken in groeps- en kindbesprekingen en met ouders.

Kenmerkend voor ons kindcentrum is:

- Sociaal-emotionele ontwikkeling is komt wekelijks terug in onze Kanjerlessen.
- We werken met de Kanjertraining en volgen kinderen met Kanvas.
- Sociale ontwikkeling is verweven met alle vakken en dagelijkse omgang.
- Er wordt structureel met ouders gesproken over de sociale ontwikkeling van hun kind.
- Indien nodig maken we een handelingsplan (HP) of ontwikkelingsperspectief (OPP).
- Vanaf groep 3 staan ook vormingslessen wekelijks op het rooster.

Democratisch burgerschap

Wij leren kinderen dat democratie gebaseerd is op **kennis én betrokkenheid**. Zij oefenen in overleggen, discussiëren, debatteren en argumenteren. Kinderen ontwikkelen zo empathie, kritische zin en oplossend vermogen.

Ons kindcentrum is een **oefenplaats voor democratie**. In een veilig klimaat leren kinderen verschillen van mening respectvol te hanteren. De **leerlingenraad** en **groepsvergaderingen** zijn hier belangrijke instrumenten.

Kenmerkend voor ons kindcentrum is:

- Wij hebben vastgesteld welke maatschappelijke competenties kinderen ontwikkelen.
- Kinderen oefenen deze competenties dagelijks.
- Wij hebben een actieve kinderenraad.
- Kinderen leren de werking van de democratie en politiek kennen.
- Er is aandacht voor basiswaarden: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.

5.2 Participatief burgerschap

Burgerschap bij Dalton Kindcentrum de Wereldweide

Een belangrijk onderdeel van burgerschap is participatie – meedoen, bijdragen, betrokken zijn.

Bij De Wereldweide leren we onze leerlingen om actief deel te nemen aan de samenleving. We willen dat kinderen ervaren dat ze ertoe doen, dat hun stem telt en dat ze verschil kunnen maken, groot of klein.

Wij zien school niet als een eiland. Onze leerlingen groeien op in een wereld vol verbanden, clubs, verenigingen en gemeenschappen waar zij leren, ontdekken en ontwikkelen. Daarom werken we samen met anderen – want, zoals het gezegde luidt: *it takes a whole village to raise a child*.

Onze leraren kennen hun leerlingen goed: ze weten wie ze zijn, wat hen bezighoudt en waar ze actief zijn. We moedigen kinderen aan om lid te worden van een vereniging, een club of een initiatief in de wijk. Zo ontdekken ze hoe het is om samen te werken, om bij te dragen en om deel uit te maken van

iets groters dan henzelf. We bieden binnen en buiten school verschillende mogelijkheden om kennis te maken met sport, cultuur en maatschappelijke activiteiten.

In de conceptkerndoelen is 'maatschappelijke betrokkenheid' één van de zes pijlers. Het doel is dat leerlingen verkennen op welke manieren zij kunnen bijdragen aan de samenleving. Dat sluit naadloos aan bij onze visie: we willen kinderen leren nadenken over wat zij kunnen betekenen voor anderen, in hun klas, in de wijk en in de wereld.

In onze lessen en projecten werken we aan gemeenschapszin. Leerlingen leren om verantwoordelijkheid te nemen voor hun omgeving en om iets te doen voor een ander zonder dat daar altijd iets tegenover staat – het principe van "heijte voor een karweitje." Dit oefenen ze dagelijks: door elkaar te helpen, samen zorg te dragen voor een nette klas en school, en door jaarlijks te bedenken wat zij kunnen doen voor de buurt of voor mensen die extra aandacht kunnen gebruiken.

De centrale vraag die we stellen is:

Hoe zorgen wij samen voor een leefbare klas, een leefbare omgeving en een leefbare wereld?

We willen dat leerlingen ervaren dat zij samen, met mensen van verschillende achtergronden, kunnen bouwen aan een wereld waarin iedereen prettig kan leren, werken en leven.

Wat kenmerkt burgerschapsonderwijs op De Wereldweide

1. Leraren kennen hun leerlingen en weten waarin zij actief zijn.
2. De school stimuleert deelname aan clubs, verenigingen en initiatieven.
3. Leerlingen worden gestimuleerd om actief bij te dragen aan de samenleving.
4. Leerlingen zetten zich in voor elkaar en voor anderen, binnen en buiten school.
5. De school leert leerlingen verantwoordelijkheid te nemen voor de leefbaarheid van hun omgeving.
6. Samen leren, samen doen, samen zorgen – dat is burgerschap op De Wereldweide.

Burgerschapsdoelen zijn geïntegreerd in de lesmethode Blink Wereld, voor alle klassen.

Hieronder vind je een aantal voorbeelden uit het lesmateriaal:

Voor de onderbouw

- Groep 1-2: in het thema Onze buurt kruipen de kinderen in de rol van buurtspeurder. Ze leren over de bijzondere dingen die ze tegenkomen in de buurt en in de natuur. Ze denken na over wat ze belangrijk vinden aan hun eigen leefomgeving, en leren hierbij rekening te houden met anderen.
- Groep 3-4: in het thema Hallo wereldlerende kinderen over verschillende culturen, tradities en gewoontes. Bijvoorbeeld verjaardagsvieringen, eetgewoontes of begroetingen uit verschillende werelddelen. Ze vergelijken hun eigen thuiscultuur, gewoontes en rituelen met die van een ander.

Voor de bovenbouw

- Groep 5-6: in het thema Klimaatkennersleren kinderen over het weer en het klimaat. Ze leren welke invloed het Nederlandse klimaat heeft op hun leven, en over de gevolgen van klimaatverandering. Ze onderzoeken en bedenken ook zelf oplossingen voor een klimaatprobleem.
- Groep 7-8: in het thema Oorlog en vredeonderzoekende kinderen conflicten van vroeger en nu. Ze leren over de basiswaarden van vrijheid, gelijkheid en solidariteit van de democratische rechtstaat. Ook leren ze over regels in Nederland en Europa. In de Kindervredesraad gaan ze zelf aan de slag met een maatschappelijk conflict, en kiezen ze samen voor de beste oplossing.

5.3 Digitaal burgerschap

Digitaal burgerschap bij Dalton Kindcentrum de Wereldweide

Onze leerlingen groeien op in twee werelden: de fysieke wereld om hen heen én de digitale wereld waarin zij dagelijks bewegen. Ook online maken zij deel uit van de maatschappij, en dat vraagt om bewust en verantwoordelijk gedrag. Digitaal burgerschap betekent dat leerlingen leren om zorgvuldig, respectvol en kritisch om te gaan met (sociale) media, internet en technologie.

We willen dat kinderen begrijpen wat ze doen, wat de gevolgen zijn van hun online keuzes en hoe ze zichzelf én anderen kunnen beschermen. Digitale omgangsvormen, mediawijsheid en kritisch denken horen bij goed burgerschap.

Op De Wereldweide zien we digitaal burgerschap als een natuurlijk onderdeel van onze bredere visie op opvoeding en onderwijs. Kinderen leren bij ons zelfstandig keuzes maken, verantwoord handelen en reflecteren op hun eigen gedrag – ook online.

Digitale geletterdheid en burgerschap

De relatie tussen burgerschap en digitale geletterdheid wordt ook benadrukt in het landelijke curriculum. Binnen de bouwsteen digitaal samenleven draait het om vier onderdelen:

1. Informatie en verwerking – leren zoeken, begrijpen en beoordelen van informatie
2. ICT-basisvaardigheden – omgaan met digitale middelen
3. Computational thinking – logisch en probleemoplossend denken met behulp van technologie
4. Mediawijsheid – bewust, kritisch en veilig omgaan met media

Binnen De Wereldweide ligt de nadruk op mediawijsheid in combinatie met burgerschap.

In de onderbouw ontdekken kinderen op een speelse manier hoe media werken: ze gebruiken verschillende bronnen, communiceren online en leren stap voor stap dat niet alles wat ze zien of lezen vanzelfsprekend waar is. Leraren begeleiden dit actief en helpen kinderen begrijpen wat verantwoord gebruik betekent.

In de bovenbouw verdiepen leerlingen hun inzicht. Ze leren kritisch kijken naar bronnen, beeldvorming en invloed van media op hun denken en doen. Ze leren hoe ze zichzelf en anderen kunnen beschermen tegen misleidende informatie of online risico's.

Kritisch en verantwoordelijk online gedrag

Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen leren nadenken over wat ze delen, hoe ze communiceren en hoe ze omgaan met informatie. Ze oefenen met vragen als:

- Hoe gebruik ik sociale media op een positieve manier?
- Hoe herken ik nepnieuws of eenzijdige informatie?
- Hoe ga ik om met online meningen die verschillen van de mijne?

We willen dat onze leerlingen uitgroeien tot kritische, bewuste en respectvolle digitale burgers – kinderen die begrijpen dat vrijheid online ook verantwoordelijkheid betekent.

Wat kenmerkt digitaal burgerschap op De Wereldweide

- Leerlingen leren zorgvuldig omgaan met sociale media.
- Leerlingen kennen en hanteren omgangsregels voor online gedrag.
- Leerlingen leren hoe ze hun digitale veiligheid kunnen beschermen.
- Leerlingen leren kritisch denken over digitale informatie en media.

5.4 Identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit

Identiteit bij Dalton Kindcentrum de Wereldweide

Bij Dalton Kindcentrum de Wereldweide gaat het thema Identiteit over twee nauw met elkaar verbonden onderdelen: samenleven in diversiteit en persoonlijke ontwikkeling.

1. Samenleven in diversiteit

Onze leerlingen groeien op in een wereld waarin mensen verschillen in overtuigingen, achtergronden en gewoonten. Dat zien wij niet als een uitdaging, maar als een verrijking.

Wij leren kinderen om kennis te hebben van én respect te tonen voor verschillende

levensbeschouwingen, culturen en opvattingen. Identiteit en diversiteit horen voor ons bij elkaar: je ontwikkelt jezelf juist in contact met anderen.

We bespreken met leerlingen dat ieder mens gelijkwaardig is, zoals ook vastgelegd in artikel 1 van de Grondwet: Discriminatie is niet toegestaan.

Vanuit die basis werken we met de waarden die in onze samenleving richting geven:

- Vrijheid van meningsuiting
- Gelijkwaardigheid
- Begrip en verdraagzaamheid
- Autonomie
- Afwijzen van onverdraagzaamheid en discriminatie

In de praktijk betekent dit dat we kinderen laten kennismaken met verschillende culturen, geloofsrichtingen en leefwijzen. Ze leren dat er niet één waarheid bestaat, maar dat het waardevol is om naar elkaar te luisteren en elkaars perspectief te begrijpen.

Deze aandacht voor culturele en levensbeschouwelijke diversiteit is ook wettelijk verankerd in het onderwijs sinds 2006. Wij brengen dat dagelijks tot leven in onze lessen, projecten en gesprekken: van thema's in wereldoriëntatie tot gezamenlijke vieringen en wereldburgerschapprojecten.

2. Persoonlijke identiteit en persoonsvorming

Identiteit gaat ook over wie je zelf bent. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen zichzelf leren kennen, leren nadenken over wat ze vinden en waarvoor ze willen staan.

We begeleiden hen in het ontdekken van hun eigen mening, hun grenzen en hun waarden.

Binnen dit proces staan vragen centraal als:

- Wie ben ik?
- Waar sta ik voor?
- Hoe kijk ik naar de wereld en naar anderen?

Wij willen dat kinderen zelfbewust, weerbaar en respectvol opgroeien. Dat ze leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun keuzes en gedrag – iets wat direct aansluit bij onze Daltonkernwaarden zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en reflectie.

In dit kader besteden we ook aandacht aan thema's als gezond leven, gezonde voeding, welzijn en seksualiteit.

Sinds 2012 maakt respect voor diversiteit, waaronder seksuele diversiteit, expliciet deel uit van de kerndoelen. Bij ons betekent dat: ieder kind mag er zijn, met zijn of haar eigen identiteit, gevoelens en achtergrond.

3. Diversiteit in de conceptkerndoelen

Binnen de conceptkerndoelen hoort het thema identiteit bij het tweede kerndoel: Diversiteit.

Wij leren onze leerlingen om respectvol te handelen vanuit kennis over een diverse samenleving. Ze leren:

- wat verschillende geloofs- en levensovertuigingen inhouden,
- hoe mensen kunnen verschillen in afkomst, gender, overtuiging of seksuele oriëntatie,
- hoe ze racisme, discriminatie en stereotypen kunnen herkennen en erop kunnen reageren,
- en hoe ze rekening kunnen houden met de ervaringen en perspectieven van anderen.

Wat kenmerkt identiteitsonderwijs op De Wereldweide

- We besteden aandacht aan de grote wereldgodsdiensten.
- We leren kinderen respectvol omgaan met diversiteit.
- We bespreken verschillende levensbeschouwingen en overtuigingen.
- We stimuleren leerlingen om een eigen mening te ontwikkelen.
- We besteden aandacht aan gezond gedrag en gezonde voeding.
- We geven aandacht aan seksuele vorming, passend bij leeftijd en ontwikkeling.

6 Ons aanbod en onze aanpak

6.1 Ons schoolcurriculum [Variant-1]

Doorlopende leerlijn Burgerschap – Kindcentrum Wereldweide

Gebaseerd op de conceptkerndoelen burgerschap (2024) – Domeinen 1 t/m 3.

Kerndoel 19 – De school als democratische oefenplaats

Concretisering Wereldweide	Binnen De Wereldweide leren kinderen samen beslissen, luisteren, hun mening vormen en verantwoordelijkheid nemen. We stimuleren sociale en maatschappelijke competenties binnen een veilig Daltonklimaat. Burgerschap is verweven in ons dagelijkse handelen en in alle bouwlagen zichtbaar.
Voorbeelden uit de praktijk (Engels, Blink, Kanjer, ICT, HVO/GVO, Breinhelden)	Onderbouw: Kanjertraining, samen afspraken maken, spelvormen voor keuzes. Middenbouw: Klassenvergaderingen, samenwerken binnen Blink-projecten, Breinhelden (emotieregulatie). Bovenbouw: Leerlingenraad, debatteren in Nederlands en Engels, Blink Wereld thema 'samenleven'.
Evaluatie (rubric / portfolio)	Observaties via Kanvas, reflectiegesprekken, portfolio met leerlingstemmen, notulen leerlingenraad.

Kerndoel 20A – Redeneren over basiswaarden van de democratische rechtsstaat

Concretisering Wereldweide	Leerlingen ontdekken wat vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit betekenen en hoe ze dit toepassen in de klas, op school en in de wereld. Ze leren spanningen tussen waarden herkennen en hierover in dialoog te gaan.
Voorbeelden uit de praktijk (Engels, Blink, Kanjer, ICT, HVO/GVO, Breinhelden)	Onderbouw: thema's 'ik en de ander' (Blink Wereld), Kanjertraining: gevoelens herkennen. Middenbouw: discussies in kleine groepen, verhalen uit Blink Wereld over rechtvaardigheid. Bovenbouw: debatten en rollenspellen over mensenrechten en democratie, Engels: expressing opinions.
Evaluatie (rubric / portfolio)	Reflecties in portfolio, observaties in lessen Blink Wereld en Engels, rubric kritisch denken.

Kerndoel 20B – Omgaan met diversiteit in de samenleving

Concretisering Wereldweide	De Wereldweide ziet diversiteit als kracht. Leerlingen leren elkaars achtergronden, talen en gewoonten kennen. We leggen nadruk op empathie, respect en open communicatie – passend bij onze Daltonwaarden.
Voorbeelden uit de praktijk (Engels, Blink, Kanjer, ICT, HVO/GVO, Breinhelden)	Onderbouw: Kennismaken met culturele feesten en thuisgewoonten. Middenbouw: Blink Wereld: 'anders is gewoon', Engels: landen en culturen, Breinhelden: perspectief nemen. Bovenbouw: GVO/HVO, debat over discriminatie, diversiteit in media (ICT).
Evaluatie (rubric / portfolio)	Kanvas (veiligheidsbeleving), observaties Kanjertraining, portfolio-opdrachten Blink Wereld.

Kerndoel 21A – Democratisch handelen en besluitvorming

Concretisering Wereldweide	Leerlingen oefenen actief in inspraak, overleg en besluitvorming. De school fungeert als oefenplaats voor democratie in praktijk. Kinderen ervaren dat hun stem telt en leren omgaan met meerderheidsbesluiten.
Voorbeelden uit de praktijk (Engels, Blink, Kanjer, ICT, HVO/GVO, Breinhelden)	Onderbouw: Stemmen over klassenregels, kringgesprekken. Middenbouw: Klassenvergaderingen, gezamenlijke doelen stellen, Breinhelden: plannen en organiseren. Bovenbouw: Leerlingenraad, schoolprojecten, Blink Wereld: democratie en bestuur.
Evaluatie (rubric / portfolio)	Notulen klassenvergadering, portfolio-opdrachten, observaties tijdens groepswork, evaluatie reflectiegesprekken.

Kerdoel 21B - Bijdragen aan de samenleving

Concretisering Wereldweide	Leerlingen leren dat zij invloed hebben op hun omgeving en dat hun inzet verschil maakt. Ze ervaren hoe samenwerking, zorg voor elkaar en maatschappelijke betrokkenheid bijdragen aan een betere wereld.
Voorbeelden uit de praktijk (Engels, Blink, Kanjer, ICT, HVO/GVO, Breinhelden)	Onderbouw: zorg voor de klas, opruimtaken, hulpmaatjes. Middenbouw: Blink Wereld thema's duurzaamheid en gemeenschap, deelname aan lokale acties. Bovenbouw: projecten rond milieu, goed doel acties, gezonde school, Engels: global citizenship.
Evaluatie (rubric / portfolio)	Portfolio-projecten, observaties maatschappelijke inzet, evaluatie via teamoverleg en rubrics participatie.

Bijlagen

1. Overzicht burgerschapsdoelen

6.2 Toetsing en afsluiting [Variant-1]

Evalueren en meten van burgerschap - Kindcentrum Wereldweide

De burgerschapswet vraagt van scholen dat zij de resultaten van het burgerschapsonderwijs volgen en inzichtelijk maken. Voor Kindcentrum Wereldweide betekent dit dat wij structureel en op verschillende manieren zicht houden op de ontwikkeling van onze kinderen én op de kwaliteit van ons aanbod.

Volgen van kinderen

Wij volgen de burgerschapsvorming van onze kinderen door:

- **Reflectiegesprekken:** leerkrachten voeren op vaste momenten gesprekken met kinderen, waarin sociale en maatschappelijke competenties, eigen verantwoordelijkheid en omgang met verschillen centraal staan.
- **Portfolio:** kinderen verzamelen werk en reflecties die hun persoonlijke ontwikkeling in burgerschap zichtbaar maken, zoals samenwerking in projecten, deelname aan de kinderenraad of uitwerkingen van Blink-opdrachten.
- **Kanjertraining:** via het volgsysteem van de Kanjertraining monitoren we het welbevinden en de sociale veiligheid in de groep en binnen de school.

Rol van Blink

De methode **Blink Wereld** is bij ons een belangrijke pijler voor burgerschap. Burgerschapsdoelen zijn hierin geïntegreerd in de thema's, waardoor kennis en vaardigheden direct in samenhang met wereldoriëntatie aan bod komen. Kinderen leren op een onderzoekende en reflectieve manier naar maatschappelijke vraagstukken kijken, vanuit verschillende perspectieven. Dit maakt burgerschapsvorming concreet, betekenisvol en herkenbaar in hun dagelijkse beleving.

Borging in het team

Met het team volgen en borgen wij ons burgerschapsonderwijs door het minimaal **twee keer per jaar te agenderen** tijdens een teambijeenkomst. De directeur draagt hiervoor zorg en heeft de volgende taken:

- Zorgt dat burgerschap structureel op de agenda komt en het team betrokken en enthousiast blijft;

- Volgt actuele ontwikkelingen in de samenleving en het onderwijs rondom burgerschap en vertaalt deze naar de schoolpraktijk;
- Organiseert waar nodig deskundigheidsbevordering in overleg met de identiteitsbegeleider;
- Evalueert dit beleidsplan jaarlijks en stelt bij waar nodig;
- Is aanspreekpunt voor het onderwerp.

Identiteit en kwaliteitscyclus

Alle scholen binnen Aurora Onderwijsgroep, waaronder Wereldweide, kunnen gebruikmaken van een **identiteitsbegeleider**. Twee keer per jaar is er met het team een sessie gericht op identiteit en burgerschap. Deze bijeenkomsten helpen om kritisch te reflecteren op ons handelen, onze schoolcultuur en de aansluiting bij de Daltonkernwaarden.

Door deze systematische aanpak zorgen wij ervoor dat burgerschapsonderwijs op Wereldweide niet alleen zichtbaar en planmatig is, maar ook levend en betekenisvol blijft voor kinderen, team en ouders.

Bijlagen

1. Rubrics Burgerschap
2. Evaluatie formulier

7 Zorg voor kwaliteit

7.1 Algemeen

In ons kindcentrum streven we ernaar om kwalitatief goed burgerschapsonderwijs te verzorgen.

Onze uitgangspunten zijn:

- Ons burgerschapsonderwijs voldoet aan wettelijke eisen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de verwachtingen van de samenleving (zie het waarderingsskader van de Inspectie van het Onderwijs)
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de concept-kerndoelen voor Burgerschap
- Ons burgerschapsonderwijs is doelgericht
- Wij zorgen ervoor dat er samenhang is in ons burgerschapsonderwijs
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de kenmerken en de behoeften van de leerlingen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij wat wij zelf belangrijk vinden
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze visie
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze mens- en maatschappijvisie

7.2 Kwaliteitszorg

Onder kwaliteitszorg verstaan we het vaststellen en realiseren van onze doelen, het meten of onze doelen in voldoende mate zijn bereikt en tenslotte het borgen of verbeteren van onze kwaliteit. In dit document hebben we onze missie, onze visie, onze kernwaarden en onze doelen voor burgerschap vastgesteld. Ieder doel hebben we nader uitgewerkt en voorzien van wat kenmerkend is voor onze school:

- Burgerschap is verweven in ons dagelijks handelen en in ons Daltononderwijs.
- We zien verschillen als kracht; ieder kind mag zichzelf zijn en leren van de ander.
- We stimuleren reflectie en eigenaarschap bij leerlingen; ze leren hun eigen ontwikkeling volgen en bijsturen.
- We bieden een veilige oefenplaats voor democratie, diversiteit en maatschappelijke betrokkenheid.
- We verbinden burgerschap met andere leergebieden via Blink Wereld, Engels (VVTO), ICT, Kanjertraining, HVO/GVO en Breinhelden.

Daarnaast beschikken we over een aantal kwaliteitskaarten die de doelen beschrijven voor een bepaald deelaspect (thema):

1. De kwaliteitskaart Burgerschap
2. De kwaliteitskaart Sociaal-emotionele ontwikkeling
3. De kwaliteitskaart Identiteit
4. (...)

Daarmee hebben we onze kwaliteit uitvoerig beschreven. Naast de kwaliteitskaarten beschikken we over een aantal vragenlijsten om bepaalde aspecten van burgerschap te meten. We meten de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs op de volgende wijze (zie ook onze meerjarenplanning):

1. Meting Basiskwaliteit (2 x per vier jaar)
2. Quick Scan Burgerschap Team (1 x per vier jaar)
3. Schooldiagnose IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs MT (1 x per jaar)
4. Vragenlijst Burgerschap leerlingen (1 x per jaar)
5. Sociale ontwikkeling (jaarlijks via Kindbegrip)
6. Vragenlijst Veiligheid Leerlingen (jaarlijks): gegevens worden aangeleverd bij de inspectie
7. Vragenlijst Diversiteit Ouders en Leerlingen (1 x per vier jaar)

Op basis van de uitslagen stellen we actiepunten vast. De gekozen actiepunten worden opgenomen in een projectplan (werkgroep), in het jaarplan of in het schoolplan.

Verbetercyclus

- De uitkomsten uit deze metingen worden besproken binnen het team en managementteam.
- Sterke punten worden geborgd in beleid en praktijk.
- Verbeterpunten worden uitgewerkt in actiepunten binnen een projectplan of werkgroep.

- Deze actiepunten worden opgenomen in het jaarplan en waar nodig in het schoolplan.

Door deze systematische en reflectieve aanpak zorgen we ervoor dat burgerschapsonderwijs op De Wereldweide niet alleen doelgericht en samenhangend, maar ook duurzaam en zichtbaar is in onze dagelijkse praktijk.

7.3 Monitoring Burgerschap

In het kader van onze kwaliteitszorg monitoren we ons burgerschapsonderwijs op drie niveaus:

- Op schoolniveau (wat is de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs op onze school?)
- Op groepsniveau (hoe functioneert een groep in relatie tot onze visie, onze doelen/competenties en de basiswaarden?)
- Op kindniveau (hoe functioneert een leerling in relatie tot onze visie, onze doelen/competenties en de basiswaarden?)

Op **schoolniveau** beschikken we over een meerjarenplanning die verheldert wat we wanneer meten (en evalueren). We gebruiken ParnasSys WMK-PO om één keer per jaar de Schooldiagnose IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs te meten. Op basis van een analyse van de uitslagen stellen we verbeterdoelen vast. We bespreken de uitslagen van de meting, onze analyse, onze conclusies en de gekozen verbeterdoelen met de bestuurder (als onderdeel van de marap) en de MR. Tevens publiceren wij e.e.a. in onze schoolgids.

Op **groepsniveau** meten wij ons burgerschapsonderwijs één keer per jaar (april) in de groepen 5 t/m 8 met een vragenlijst van ParnasSys WMK-PO. De leraren analyseren de uitslagen, trekken conclusies en stellen actiepunten vast voor hun groep. Vanuit de vraag: wat ga ik -als leerkracht- doen in mijn groep ten aanzien van burgerschapsonderwijs? Waar liggen de ontwikkelmogelijkheden en wat vind ik -in samenspraak met de leerlingen- noodzakelijk? De gekozen actiepunten van de groepen worden in kaart gebracht door de schoolleiding en verwerkt in een totaal-overzicht.

Op **kindniveau** monitoren wij ons burgerschapsonderwijs één keer per jaar (november) in de groepen 1 t/m 4 met een zogenaamde kindkaart. Deze kindkaart is door de leerkrachten van groep 1 t/m 4 ontwikkeld en bevat items die samenhangen met onze schooldoelen voor burgerschapsonderwijs.

Evaluatie-instrument Burgerschap - Kindcentrum Wereldweide

Meetmomenten

3 keer per jaar:

- Oktober/november (startpunt, nulmeting)
- Februari (tussenmeting)
- Juni (eindmeting en evaluatie)

Werkvormen

- Reflectiegesprek kind – leerkracht
- Portfolio (werk, foto's, reflecties, Blink-producten)
- Kanjertraining volgsysteem (Kanvas)
- Observaties van leerkrachten

Rubrics en eval Burgerschap zie bijlage.

Bijlagen

1. Rubrics Burgerschap
2. Evaluatie formulier

7.4 IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs

In 2021 zijn de ijkpunten voor goed burgerschapsonderwijs vastgesteld (AWP Sociale kwaliteit e.a. Amsterdam AWP-SK). De ijkpunten zijn bedoeld om op school samen vorm te geven aan goed burgerschapsonderwijs. De brochure bevat thema's en indicatoren die wij één keer per jaar scoren (MT van de school). Daarbij maken we gebruik van het instrument ParnasSys WMK. Wij analyseren de uitslagen en stellen op basis van een gesprek en keuzes onze actiepunten vast. De uitslagen, de

analyse en de gekozen actiepunten worden gecommuniceerd met het team, de MR en het bestuur. In de schoolgids publiceren wij e.e.a. op hoofdlijnen.

7.5 Monitoring op groepsniveau

Wij monitoren Burgerschap op groepsniveau in groep 1 t/m 8. Voor groep 5 t/m 8 doen we dat digitaal via ParnasSys WMK en voor groep 1 t/m 4 doen we dat via een kindkaart.

De digitale monitoring loopt via een protocol. De leraren zorgen dat de leerlingen de vragenlijst invullen conform protocol, ze analyseren de antwoorden en stellen interventies vast voor hun aanbod en hun handelen.

De monitoring via de kindkaart (zie Werkbladen) wordt twee keer per jaar verzorgd door de leraren en de leerlingen van de groepen 1 t/m 4. In groep 1 en 2 wordt de kindkaart ingevuld door de leraar en de leerling via een gesprekje, in groep 3 en 4 vullen de leerlingen de kaart zelf in en wordt deze ook ingevuld door de leraar. Op basis van de antwoorden bepaalt de leraar de consequenties voor het aanbod en het handelen.

8 Taakverdeling

8.1 Organisatie (wie doet wat)

Borging en rapportage

Wat	Wie	Wanneer
Meting Basiskwaliteit	Directeur	1 x per twee jaar - april
Meting Burgerschap (Quick Scan)	Directeur	1 x per vier jaar - april
Afname vragenlijst Burgerschap Leerlingen	Directeur	1 x per jaar - oktober
Afname Kindbegrip	IB-ers	2 x per jaar
Afname Vragenlijst Veiligheid Leerlingen	IB-ers	1 x per jaar - oktober
Afname Vragenlijst Diversiteit Ouders en Leerlingen	Directeur	1 x per twee jaar - november
Dialogoog met bestuur en MR	Directeur	Mei
Burgerschap en jaarplan	Directeur	Juli
Burgerschap en schoolgids	Directeur	Juli
Invullen rubrics op basis van observaties, reflectiegesprekken en portfolio.	Leerkrachten	3 x per jaar - november - februari - juni
Reflecteren in hun portfolio en krijgen feedback gekoppeld aan de rubrics.	Kinderen	2 x per jaar - februari - juni
Invullen van het curriculum	Leraren	Cursusjaar

9 Uitwerking van ons curriculum

9.1 Inleiding

Bij het leergebied burgerschap gaat het om een samenhangend geheel van kennis, vaardigheden en ervaringen binnen drie domeinen:

- democratische oefenplaats;
- samenleven in een democratische rechtsstaat;
- vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid.

Samenhang tussen de domeinen

Het domein democratische oefenplaats beschrijft waarop het onderwijsaanbod van scholen gericht moet zijn om deze oefenplaats vorm te geven. Daarmee vormt dit domein de verbinding tussen de wettelijke opdracht burgerschap (2021) en de kerndoelen burgerschap. De wettelijke opdracht richt zich op de school en vraagt om een doelgerichte en samenhangende aanpak gericht op het bevorderen van sociale cohesie en actief burgerschap. De kerndoelen richten zich op het leren van de leerling.

Het domein democratische oefenplaats biedt daarvoor een belangrijke randvoorwaarde: het stimuleren van sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen. In de twee andere domeinen — samenleven in een democratische rechtsstaat en vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid — wordt verder uitgewerkt welke kennis, vaardigheden en ervaringen van leerlingen worden verwacht.

Binnen het domein samenleven in een democratische rechtsstaat verwerven leerlingen kennis over de basiswaarden van de democratische rechtsstaat: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Ze ontdekken het belang van deze basiswaarden in de samenleving en voor henzelf. Daarnaast doen ze ervaring op met het voeren van dialogen, het omgaan met conflicten en het toepassen van gelijkwaardige behandeling.

De basiswaarden vormen het uitgangspunt van waaruit leerlingen verkennen hoe ze kunnen omgaan met diversiteit in de samenleving en hoe ze democratisch en maatschappelijk betrokken kunnen zijn. Het domein vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid draagt bij aan het versterken van actief burgerschap en sociale cohesie. Binnen dit domein verkennen leerlingen op welke manieren ze democratisch kunnen handelen en een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.

9.2 Onze lessen burgerschapsonderwijs

Doel	Link met Daltonkernwaarden	Aanpak	Kenmerkend / Bewijs
Sociale ontwikkeling	Samenwerken, verantwoordelijkheid, reflectie	Kanjertraining en Kanvas vormen de basis voor sociaal-emotionele ontwikkeling (SED). Kinderen leren omgaan met zichzelf en anderen, grenzen aangeven en verantwoordelijkheid nemen. SED is een vast vak (1x per week) en geïntegreerd in alle lessen. - Kanjertraining en Kanvas	- 1 les SED per week - Groeps- en kindbesprekingen - HP/OPP bij extra ondersteuning - Vormingslessen vanaf groep 3

Democratisch burgerschap	Zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, samenwerken	Leerlingen oefenen democratische vaardigheden in groepsvergaderingen, de kinderen raad en tijdens Blink Wereld-thema's. Ze leren luisteren, overleggen, argumenteren en samen besluiten nemen. Kennis over democratie en politiek wordt geïntegreerd in Blink en actualiteit.	- Actieve kinderen raad - Vastgestelde maatschappelijke competenties - Kennislessen over democratie/politiek - Veilig oefenklimaat in alle groepen
Participatief burgerschap	Samenwerken, effectiviteit, verantwoordelijkheid	Leerlingen leren actief deelnemen aan de samenleving: via Brede School-activiteiten, clubs, samenwerkingsprojecten en schooltaken. Leraren stimuleren betrokkenheid en verantwoordelijkheid binnen en buiten school.	- Leraren kennen buitenschoolse activiteiten - Deelname aan Brede School - Leerlingen helpen elkaar in de klas - Zorg voor een nette, leefbare schoolomgeving
Digitaal burgerschap	Zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, reflectie	Mediawijsheid en ICT zijn geïntegreerd in ons onderwijs. Leerlingen leren veilig en kritisch omgaan met sociale media, bronnen en nepnieuws. Digitale vaardigheden worden opgebouwd per bouw, ondersteund door Blink en Breinhelden (reflectie & impulscontrole).	- Leren omgaan met sociale media - Regels voor online gedrag - Kritisch leren kijken naar informatie - Digitale vaardigheden en veiligheid per bouw
Identiteit, solidariteit, seksualiteit en diversiteit	Vrijheid & verantwoordelijkheid, reflectie, samenwerken	Leerlingen ontdekken wie ze zijn en leren respectvol omgaan met verschillen. We besteden structureel aandacht aan levensbeschouwingen (HVO, GVO, IVO), wereldgodsdiensten, diversiteit, Gezonde School en seksuele vorming. - Aandacht voor wereldgodsdiensten	- Externe vormingslessen (HVO/PC/IVO) - Gezonde voeding en leefstijl - Seksuele diversiteit en voorlichting
Maatschappelijke thema's	Reflectie, zelfstandigheid, samenwerken	In Blink Wereld en Nieuwsbegrip werken leerlingen onderzoekend aan actuele maatschappelijke thema's zoals duurzaamheid, vrede, technologie en wereldburgerschap. Ze leren standpunten vormen, presenteren en debatteren.	- Jaarlijkse thema's groep 1-8 - Onderzoekend leren via Blink - Presentaties en debatten door leerlingen - Thema wereldoorlogen - Blink lezen vanaf groep 4

Algemene en culturele ontwikkeling	Effectiviteit, samenwerken, zelfstandigheid	We stimuleren een brede ontwikkeling (cognitief, creatief, sociaal, motorisch). Cultuuronderwijs is structureel aanwezig via muziek, beeldende vorming, dans, drama en literatuur. Kinderen leren zich cultureel uitdrukken en presenteren. - Structureel aandacht voor brede ontwikkeling	- Wekelijks muziek, tekenen, handvaardigheid, drama - 2x per jaar cultureel programma door leerlingen - Samenwerking met culturele partners
------------------------------------	---	---	--